

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum,
variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et
Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ
Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas
Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

In Dominicam Quartam Quadrag.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56356)

DOMINICA QUARTA
IN QUADRAGESIMA.
CONCIO PRIMA.

De multiplicatione panum, & populi studio ut Christum
Regem facerent

Vnde ememus panes ut manducent hi? Ioan. 6.

*Iesus ergo cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum,
& facerent eum Regem, fugit in montem ipse solus.*

Joannis 6.

FAMILIARE fuit magnis Regibus maxima convivia facere suis subditis, ad suarum opum ostentationem, & suae liberalitatis commendationem: Ita Esther. 1. Rex Assuerus quando tertio imperii sui anno Susis potuit regni sui sedem fecit grande convivium cunctis Principibus suis, & pueris suis fortissimis Persarum, & Medorum inclyticis, & Praefectis Provinciarum coram se, ut ostenderet divitias gloriae regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentiae suae, multo tempore, centum videlicet & octoginta diebus, hoc est, sex mensium spatio: Ita Danielis 5. Baltha-

*far Rex fecit grande convivium optimatibus suis mille. Sed ut nemo Deum potentia superare potuit, ita nemo potuit liberalitate vincere. Triplex autem instituit convivium, unum naturae, alterum gratiae, tertium gloriae. Primum per providentiam, qua passim omnes homines, & omnes animantes in terris, aquis, & aëre pascit, secundum illud, *Aperis tu manus tuas, & implebis omne animal benedictione.* Secundum fit per misericordiam, idque convivium duplex est doctrinae & Eucharistiae, de primo dicitur Proverb. 9, *Sapientia aedificavit sibi domum, excidit columnas septem, im-**

molavit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam: Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, & ad mania civitatis: Si quis est parvulus veniat ad me, & insipientibus locuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis: De secundo dicitur apud S. Matth. 26. Accipite, & comedite, hoc est corpus meum, & postea, Bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus, novi Testamenti: & Ioan. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus: Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Tertium fit in cælo per magnificentiam, quia ut ait Isaias cap. 33. Solummodo ibi magnificus est Dominus noster: & Matth. 22. simile est regnum cælorum homini Regi qui fecit nuptias filio suo: quod autem pertineat hoc ad gloriam, audi Lucam cap. 12. Beati servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes, amen dico vobis quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Et cum Lucæ 14. quidam de astantibus Christo dixisset, Beatus qui manducabit panem in regno Dei: dixit ei, Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos: Horum omnium conviviorum fuit figura hodiernum convivium quo Christus suos auditores, & turbam sequentem pavit, ad quod convivium & nos hodie invitat Ecclesia. Non dubito quin etiam illud ibi futurum sit, quod in nuptiis factis in Canâ Galilææ, Et erat Mater Iesu ibi: At illam nos accedamus, & cum Angelo salutemus. AVE MARIA.

QUOD passim homines in admirationem rapit in proposito nobis miraculo, quo Christus quinque hominum millia præter mulieres & parvulos, quinque panibus, & duobus piscibus non solum aluit, sed satiavit, est admirabilis illa panum, & pisciculorum multiplicatio. Nam factum miraculum probant reliqui duodecim cophini: nec illud negligendum est, quod monet Sanctus Chry-

ostomus, nec pauciores nec plures relictas reliquias, quam ut duodecim cophinos implerent; ut unusquisque Apostolorum, etiam ipse Iudas suum cophinum deferret, tanti miraculi testem & argumentum. Hic quales vis dicam divinas Christi manus, an sagenam, an flumen, an lacum, an mare, unde prodent tot pisces? An arcam dicam, an horreum, an campum & uberem glebam? an navem Africanam, aut Ægyptiam, aut Siculam, unde tanta prodit frumenti copia? Olim Deus benedixit terræ & produxit terra herbam virentem, sed non spicam, paulatim enim herba maturuit: Hic autem divinæ manus producunt momento herbam, spicam, aristam, frumentum, messem, triturationem, fermentationem, panem coctum! Unica manus, & gleba est, & pluvia, & cælum, & sol, & area, & fermentum, & fornax. Modicum semen, magnam fegetem producit: Hic pauci panes tot panum millia: nam quot necessarij fuere ad tot homines saturandos post trium dierum jejunium? Non jam est fructus tricesimus, non quinquagesimus, non centesimus, sed longè supra millesimum. Quid hic Moysen memorem? Ille panem de cælo, & manna populo dedit, sed ut verè dixit Christus Ioan. 6. Non Moyses dedit vobis panem de cælo, sed Pater meus dat vobis panem de cælo verum: Itaque non de manu Moysi, sed in terrâ manna collegerunt, & ipse Moyses opus etiam habuit illud de terrâ colligere; illud autem in sequentem diem non servabatur; immò nec solem ortum ferebat; nec verè panis erat, sed pro pane dabatur: At Christus ipse panem dedit, & ut scias multiplicationis fuisse authoram, Accepit ergo panes, & distribuit discumbentibus; & ut scias majorem ipsum esse Moysen, panis quem distribuit, servatur; & ut scias posse servari, duodecim cophini, & colliguntur & servantur. Verùm hoc unum miraculum non debet habere

maiores admirationem, quam quod quotidie videmus fieri, ex paucis seminibus tot segetes oriri, & tantam hominum multitudinem, & animalium nutrir, & plurima semper superare: nisi quod, ut ait S. Augustinus: Hæc quotidiana miracula assuetudine viluerunt: hoc certè majus videtur, quia rarius, nempe, ut ille agebat, Magnum argumentum raritas:

Quod ne magis in eo facto trahit in admirationem; est studium, & voluntas populi: quod cum in Christo plurima vidissent miracula, cæcorum illuminationem, claudorum erectionem, sanitatem leproforum, Dæmonum ejectionem, immò etiam mortuorum suscitationem, nunquam tamen cogitarint de eo in Regem assumendo, nisi hujus occasione miraculi, cum tamen miracula isto majora fuisset, aut saltem non minora videantur: Unde S. Leo serm. 10. de Passione, accusationem Christi à Judæis factam, quod se Regem faceret, examinans, sic Pilatum alloquitur: Veruntamen ne in totum videatur inanis Judæorum objectio, discute diligenter præses, quid de Domini operibus notum sit, quid de potestate compertum: Cæcis visum, claudis gressum, surdis auditum, mutis præstat eloquium: febres abegit, dolores resolvit, mortuos resuscitavit: magnum profusus Regem, ista demonstrant: hæc ille. Nihilominus tamen id optimo, & justo consilio fecisse existimo: Sic enim judicant præcipuum finem imperij esse populum pascere, & eum aptissimum imperio, qui sic populum pascere posset: Nam ut ait Cicero 5. de Republ. Moderatori Reipublicæ Beata civium vita proposita est: Itaque passim Reges Pastores dicti sunt, & regere idem est, atque pascere: & contra pascere idem est, atque regere: Ezech. 34. promittitur Messias sub eo nomine: *Et suscitabo super eas Pastorem unum, qui pascet eas, servum meum David: ipse pascet eas, & ipse erit eis in Pastorem:* atque ut eo nomine intelli-

gas principatum, addit. *Et servus meus David Princeps in media eorum:* Ita Michæ ubi sit promissio Messie. *Et tu Bethleem Ephrata, &c. ex te mihi egredietur, qui sit dominator in Israel:* quod Evangelista citans ait. *Ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israel.* Græcè ποιμαίνει pascat, quod noster interpretès vertit, regat: ita Psalm. 22. *Dominus regit me: & nihil mihi deerit:* pro teget est ποιμαίνει pascet: Ita Homerus utrumque Agamemnonem appellat ποιμένα ποιμαίνων Pastorem populorum: Ita ex Philone in vitâ Mosis, Pastoralis ars ad regnum est præludium, hoc est ad regimen gregis manutissimum: Unde ait ipsum in pascendis ovibus sui principatus tyrocinium posuisse: Et idem Philo in lib. de vitâ viri civilis, cœpit, inquit, in hoc genere versari Joseph annos natus circiter 17. præfectus curandis gregibus, quæ disciplina cum civili convenit: Et hoc est opinor cur Poætæ Reges appellant Pastores populi: Ita David adhuc adolescens in pascendis gregibus artem regendi didicit: Denique Xenophon lib. 8. de Cyropæd. Ita de Cyro scribit: Et ejus oratio memoriæ prodita est, cum diceret, similia esse opera boni Pastoris, & boni Regis: nam & Pastorem decet id præstare ut pecora habeant feliciter, si tamen pecudum est felicitas: & Regem decet etiam Urbes, atque homines felices facere. Audi etiam quomodo apud Isaiam cap. 44. Cyrus appelleretur: *Qui dico Cyro, Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis.* Cum itaque Christus officium Pastoris obierit, non mirum si requiratur in Regem; unde apud Evangelistam de eo dicitur quod *regnabit in domo Jacob,* pascendo potius, quam imperando: nam ex omnibus Patriarchis, Jacob maximè pastoritiam exercuit, quam Philo appellat Magistratum præludium, atque exercitationem. Porro hunc fuisse sensum omnium populo-

pulorum facile mihi forte ostendere, qui omnes hoc à suis Regibus expectarunt, ut ab eis pascerentur: Ita populus Israël in deserto petiit panem à Moyse: nam si Dominus escam debet mancipio & jumento: quanto magis Rex homini libero? Et quoniam supra omnia alimenta panis ad vitæ conservationem est necessarius secundum illud Eccli. 29. *Initum vitæ hominis, aqua, & panis*, & illud Prophetæ *Firmamentum panis: baculus panis*: Hinc factum, ut nullo alio beneficio magis capti sint populi quam panis & frumenti largitione, ita ut eâ ratione multi ad imperium pervenerint. Apud quosdam populos Septentrionales, cum in cuiusdam familiâ panis panis miraculo multiplicaretur, ei regnum delatum est: Quando nominatus est Melchisedech Rex & Sacerdos Altissimi, nisi quando protulit & obtulit panem? uti dicitur Genes. 27. *vovit se Dominum accepturum in Regem, ac Deum Si fuerit Dominus & custodierit me, in viâ quam ambulo, & dederit mihi panem ad vescendum, erit mihi Dominus in Deum.* Ea propter Ioseph in Ægypto magnus factus est, & adoratus à fratribus & Patre, & impleta somnia, quoniam cæterorum manipuli manipulum ejus adorant, & Pater factus est Pharaonis frumentatione, & Dominus super universam Ægyptum frumenti distributione: unde Theodor. q. 37. in Genes. Ratione solius panis, magnus factus est: Hinc ille apud Isaiam cap. 3. cui offerebatur imperium id eâ ratione recusat: *non sum medicus, & in domo mea non est panis*: Quia scilicet populi necessitatibus, & fami non poterat subvenire.

Hinc factum ut qui maxime populares esse vellent largitiones crebras facerent frumenti: Ita apud Romanos exactis Regibus Consules frumentum populo, exiguo pretio

distribuere: Id postea Tribuni lege latâ: cujus Princeps Cajus Gracchus exiguo pretio frumentum distribuit: Clodius deinde de eo gratis omnino dando, legem tulit: sed sub Imperatoribus res aucta est. Julius Cæsar 150. millibus distribuit: Augustus 200. millibus: Tiberius auxit numerum, & eo perventum ut 320. millibus singulis mensibus distribuere: Hinc duæ Classes institutæ Ægyptica, & Africana: illa quatuor menses urbem nutrebat, hæc octo: Vide autem quanta esset frumenti largitio, ut ex Canone Severi Imperatoris, de quo Spartianus, quotidie distribuere 75. millia modiorum: sed circa Trajani tempora non jam frumentum, sed panis distribuitur: & quia ad quosdam gradus in 14. Urbis Regionibus, hinc dictus panis gradilis, quia ad gradus distribuitur: dictus etiam fiscalis, quia è publico & fisco: Meminit etiam Suidas quorundam panum, quos vocat palatinos, quia ad Palatii gradus distribuerebantur, idque tribuit Constantino Magno: ut nimirum scias beneficium panis, titulum esse Regni, atque Imperii: Hinc Reges dicuntur mundi lumina: sunt enim velut astra quæ ordinata sunt ad mundi regimen, dicente Scriptura ex lectione S. Chrysostomi, quod luminare maius factum sit in præfecturam diei, & luminare minus in præfecturam noctis: quæ enim est hæc præfectura? nimirum ut agricolarum labores non pereant; sed fruges orientur, & maturecant: Hinc Sapientissimis Principibus maxima annonæ cura: quia in eâ omne regni firmamentum, & robur secundum illud, *& panis firmamentum contrivit*: unde puto somnium Madianitæ, qui viderat subcinericium panem, tentoria hostium dejicientem, quod alius interpretatus est gladium Gedeonis: In eodem Iudic

cum libro varii Duces memorantur, qui populum ab iniqua servitute liberarunt; Inter ceteros fit mentio cuiusdam Sangar qui dicitur filius Anath qui percussit de Philisthim sexcentos viros, vomere, & ipse quoque defendit Israël: Qui præcesserat, Aod nomine, in dolo Regem ferro percussit, figens se munera offerre: Sed huic successit Sangar, ut scias longè majorem stragem fieri ab aratris, quam à gladiis: Aod enim usus gladio, unicum, & dolo percussit: alter autem sexcentos, aperto Marte, vomere tantum armatus: plus enim Imperator annonam proficit, quam armis: De Regiâ tribu Ephraim, ex qua & multi Reges Israël, & multæ victoriæ, sic loquitur Olear cap. 10. *Ephraim vitula docta diligere trituram*: Non comparat tauro prælianti, sed vitulæ trituranti, ut scias vim & robur Regni Israëliti, non fuisse arma, & milites, sed ejus potentiam fuisse in messium abundantiam: Huc facit translatio hujus textus quam habet S. Ambrosius lib. de Joseph, cap. 7. *Ephraim vitula, edocta diligere victoriam*, ut scias ubi sit tritura ibi esse victoriam: In 2. Paralip. cap. 26. dicitur de Osiâ fuisse Regem potentissimum & felicissimum in victoriis: *Appendebantque Ammonita munera Osiæ, & divulgatum est nomen ejus usque ad introitum Egypti, propter crebras victorias*. Subditur autem de eo, quod plures turres ædificavit, & in Ierusalem, & in solitudine ad pecora reducenda: Item habuisse multas vineas: *erat quippe homo agricultura deditus*. Habes semina victoriarum ipsius: quod esset homo agricultura deditus. Etenim si desit frumentum, nullas spes. Et contra si adfuerit, certa victoria. Lepidum Aureliani factum ex Vopisco: Is in Orientem arma illaturus, bilibres coronas populo promisit, si victor rediret: vicit, rediit: Cum populus coronas aureas expectaret, ille coronas ex panibus fecit, qui

nunc siliginei appellantur, & singulis quibusque donavit, idque quotidie atque in totam vitam singulis siliginei sunt distributi. Ex quibus omnibus patet legitimum fuisse populi desiderium, ac propositum, *ut eum Regem faceret*, à quo sic esset enutritus: Nam ut ille aiebat, omnium suavissimum est accipere: Neque aliâ re facilius populus delinitur quam liberalitate: Itaque de Augusto Tacitus 1. animalium: *Militem donis, populum annonam, cunctos dulcedine otii pellexit*.

Hinc factum est ut Christus ad hoc patrandum miraculum, & tantam turbam pascendam, se se Regem præstiterit, nam & illud patravit, & regio sensu, & regio modo.

I. Quod ad sensum attinet, sanè regio impulsu id fecit.

Id 1. discimus ex Marci 6, *Miserus est super eos, quia erant sicut oves non habentes pastorem*: Venit itaque in mentem, quis esset, & quis ille populus: Meminit se Davidis filium, cujus erat *pascere iacob filium suum*: de se dictum, quod regnaturus esset *in domo iacob in æternum, & accepturus sedem regni David*: Itaque cum palabundum vidisset populum, quasi oves sine pastore, voluit eum *pascere in intellectionibus manuum suarum*:

2. Id discimus ex eo quod dicat Matth. cap. 14. *Miserus est eis*: Est enim misericordia, sensus planè regius, & humanitate plenus: Nam ut ille aiebat, non decet ullum ab Imperatore tristem discere: De Iobo dicitur, quod maximus fuerit inter omnes Orientales, & Rex etiam appellatur in Scripturâ: Ille autem fatetur c. 31. *misericordiam secum egressam*: & hinc valet iudicium Salomonis, qui veram matrem ex teneritudine erga infantem agnovit: Ita ex eo sensu discernere potes Regem à Tyranno, si suorum miseris tangatur: Ille enim Pater est, hic Domi. David Ps. 46.

Dominus excelsus, Terribilis, Rex magnus super omnem terram: cur postquam nominavit excelsum, & terribilem, subjicit Regem, disce à Chrysoftomo; sic Propheta dicebat, orbis salutem ostendens: Itaque Sapientia 11, utrumq; conjungitur: Misereis omnium quia omnia potes: quasi eadem sit mensura potestatis & beneficentia: quâ de causâ Chrysoftom, homil. 4. in Epistolam ad Philippenf. Si quis principem laudare velit, nihil illi adeò decorum adscribet, atque misericordiam: principatus enim proprium est misereri: & Psalm. 44. Sponsa dicitur Regina, Adstitit Regina à dextris tuis, ob ejus misericordiâ, vel ut eam impetret miseris à DEO: Esther sic adstitit; cui Assuerus, Quid vis Esther Regina? nunquam melius sic appellata ex Prosperi sententiâ quàm quando non sine suo periculo voluit populum liberare. Et certè hoc ei Mardocheus insinuarat, idè eam in hunc apicem venisse: cap. 4. Et quis novit, utrum idcirco ad regnum veneris, Memento mei dum veneris in regnum tuum: Cyrill. Catechesi 13. Non dico aliter, ut mei memineris, quàm cum veneris in regnum tuum: quæ te virtus illuminavit, ô Latro? Ideo, & justè audis, confide; non quòd operata digna sint confidentiâ sed quia Rex adest, qui gratiam confert. Hæc ille. Habes itaque hujus miraculi faciendi, & sensum, & occasionem, Misericordiam; hoc est virtutem Regiam. maximè in suos subditos, eosque desertos, sicut oves non habentes Pastorem Marc. 6.

Nec prætermitram miraculi locum, nempe in monte, secundùm illud, *Subiit ergo in montem Jesus, & ibi sedebat cum discipulis suis.* Et enim circumstantia montis pertinet ad Regis inaugurationem: Ita Abulensis 3. Reg. q. 36. congerit exempla multorum Regum Israël inaugurationum ad prærupta saxa, ut

putet neminem ferè factum regem qui inter hæc non fuerit proclamatus: Ita Hieronymus exponens illud Matth. 17. *Duxit illos in montem excelsum,* ait, duci ad montana pars regni est.

Ac ne putes actionem fuisse sensu inferiori, in eo facto perfectissimam optimi Regis speciem implevit: Regias omnes virtutes exercendo: ex paucis cæteras collige.

1. Quidem statuit optimum finem regni, atque imperij, nempe suorum subditorum bonum, non autem proprium: Nam ut Aristot. 9. Politic. cap. 10. Tyrannus suum ipsius commodum spectat ac quærit, *ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ τῶ ἀρχομένων*, At Rex subditorum: Itaque Christus nō de se inquit, quid sit manducaturus, aut quid Apostoli, sed quid ille populus: *Unde ememus panes, ut manducent hi?* Id enim plane Regium, ut Rex non sibi, sed suis vivat. Id Davidis unctio, notat Gregorius in 1. Reg. cap. 16. ubi dicitur, *unxit eum in medio fratrum ejus,* in quæ verba sic differit Gregor. In medio ungitur, ut se privato amore non diligat, sed ex omni quod præeminet, lucra aliorum quærat: unde & Saül, solus in extrema parte civitatis unctus fuisse perhibetur: quid est ergo quod solus à solo inungitur; nisi quia, de culminis potestate, per amorem privatum debebat intumescere? Hæc illa. Joseph Aegiptiorum moderator sic à Parte Jacob, mori vicino, benedicitur in persona suorum posterorum Deuter. 33. *Quasi primogeniti Tauri pulchritud. ejus:* Cur Tauro comparat, non Leoni, aut Aquilæ? Quia hæc animalia prædam quærun; Taurus autem non tantum generosus, sed etiam utilis: quare ut ajebat quidam ad Regis imaginem factus est suis cornibus, quasi coronæ radiis illustris. Principes, Cælis, & Astris comparantur, non sibi, sed nobis lucent: Hinc Synesius libro de Regno alloquens Reges, docet eos in benefacendo fatigari non debere: Princeps (inquit)

cum in bonis conferendis liberalitate sit praeditus, tum nihil magis eam de re defatigandus est, quam Sol suos, in stirpes atque animantia, radios effundens: neque enim lucere laboriosum est ei, utpote cujus in naturam splendor & fons ipse luminis continetur: Hinc fortasse Deus 4. Regum cap. 20. Ezechiae vitam prorogans, signum dedit, in Sole retrocedente, & diem majorem faciente: diei augmento (ait Nazianz. in orat. de funere Patris) dierum augmentum confirmans: quia ut ait Augustin. lib. 2. de Mirabil. c. 22. In Sole tanquam in signo convenientissimo, regia vita designatur; Sol enim omnibus prodest. Porro id singulari modo supra omnes Reges convenit Christo, ut sua non quaereret sed suorum. Quia, ut ait Tertullianus lib. de Pallio (quam etiam re se defendebat, quod caesarum patrocinium deseruisset) erat olim ista sententia: Nemo alii nascitur, moriturus sibi Unde quia quisque sibi moritur, vix ullus alteri nascitur: Christus autem nec sibi natus est, nec sibi mortuus: Et propterea Rex optimus fuit Itaque male Pharisei: *Si Rex Israel est, descendat de Cruce*: Sed recte Bern. serm. 1. de Pass. Immo vero quia Rex Israel est, titulum regni non deserat, virgam imperii non deponat: Et pulchre Ambr. lib. 10. in Lucam: Noluit descendere, ne descenderet sibi, sed moreretur mihi: Itaque dicere poterat, ut ille olim, non mihi sed meis sitiebam.

Quod ad II. attinet, seu ad modum: vide etiam an non regie id fecerit, in uno facto. Regias omnes virtutes exercens, & in se veram Regis ideam ostendens.

1. Pietatem: oculos ad Patrem sustulit, & gratias egit.

2. Clementiam: *miserus est eis*: vidit enim quasi oves errantes.

3. Providentiam in suis agnoscendis: *Cum sublevisset oculos, & vidisset, quia multitudo maxima venit ad eum*. Certè vidit pondus regni,

& multitudinis. Plin. in Panegyrico: Calculum cum imperio pone, nam quod major multitudo, eò etiam major cura esse debet.

4. Prudentiam: 1. in quaerendis rationibus, & in consultando cum suis. Velleius lib. 2. Certè magna consilia magnis adjutoribus egent: Nam ut ait Xenoph. li. 8. Cyropæd. Multi Regis oculi, multæ aures: & ut ait Liv. lib. 4. Princeps, si de sua unius sententiâ omnia geret, superbum hunc, judicabo magis, quam sapientem: Dixit Itaque Christus ad Philip-pum; *unde ememus panes, ut manducent hi?* 2. In explorando suorum Consiliarios judicio: *hoc autem dicebat tentans eum*; 3. In voluntate sua occultandâ: *ipse enim sciebat, quid esset factururus*. Nam ut ait Vegetius lib. 3. fieri quid debeat, cum multis tracta: quid factururus sis, cum paucissimis, vel potius ipse tecum; 4. In manifestandâ necessitate, cum ab eis modum quaereret: *Unde ememus panes*; & Marci 6. *Quot panes habetis? ite, & videte*; 5. Denique in manifestando miraculo, jubens ut post prandium, colligerent fragmenta, ut in duodecim cophinis quos impleissent ex his quæ super fuerant, cognoscerent quanta fuisset panum multiplicatio, unde separatim singulos jussit ut colligerent.

5. Modestiam: 1. In quaerendo consilio: Item 2. quod non ipse solus præstaret miraculum: neque enim Princeps omnia per seipsum obire debet, sed per suos, imperium sibi reservans: Itaque non tantum in Christi manibus multiplicati sunt panes, sed & in manibus comedentium, uti notavit S. Hilarius.

6. Justitiam distributivam ita omnibus largiendo, ut nemo egeret, nemo alteri invideret: unde ait Textus & de panibus & de piscibus tantum esse datum quantum volebant.

7. Sapientiam in ordinando; & in evitandâ confusione; quæ aliter necessario accidisset, in tantâ multitudine virorum, mulierum, & par-

& parvulorum ; jubens centenos , ac quinquagenos sedere , quod ego maximum puto fuisse miraculum : ut tanta multitudo mortalium à duodecim Apostolis , tam brevi tempore , sub finem diei , singuli , & panis & piscis portionem , *quantam volebant* acciperent ; Tum ut à tanta multitudine reliquiarum reciperentur , nemine contradicente ; Rectè ab aliquo dictum est , eiusdem esse & mensam instruere , & exercitum ordinare ; Hoc autem quod hic accidit planè , imperatorium , & regium , & eiusdem qui totam mundi familiam suà sapientià ordinavit , quàm eadem & hoc convivium disposuit .

9. Liberalitatem & magnificentiam in eo Epulo , in quo tam multi excepti sunt , sine ullo hominum discrimine , ubi omnes acceperunt *quantam volebant* , unde etiam omnes ad satietatem acceperunt , iuxta illud ; *Ut autem impleti sunt* : Ad hæc ex fragmentis quæ superfuerunt collige magnificentiam Deo dignam , neque enim tantum necessaria dedit , sed supra necessitatem ; Basil. Seleucia or. 37. hanc mihi cogitationem dedit : Nam si inquit pro modo necessitatis datione commensus fuisset , decoris illius gratiã ad altera esset : neque is qui fecisset , satis evidenter Dominus agnosceretur , quippe qui necessitati servisset ; nunc autem profusior quàm necessitas postularet suppeditatio authoris , potestatem facit : Hæc ille . Noli hic iactare convivium Assueri & epulum multorum Regum , & Privatorum Romæ , hæc enim ab ambitione , non ad subditorum necessitatem ; Ad hæc , quàm sæpe contingit , ut liberalitas liberalitate pereat , ut ait S. Hieronymus : *Imò ut ait Tacitus 2. Annal. Quàm sæpe ærariū ambitione exhaustū , per scelera splendū est ; videas plerosque è rapinis liberales esse ; rapiunt unis , ut dent aliis , gemino plerumq; scelere ; Rectè quidem ille ; Sed hæc Christi magnificentia , ac liberalitas plane regia est : Non quæ sicut unde raperet , sed*

unde ememus panes , ut manducent hi ? Itaque de suo aluit , nam de suo quinque panes emit , & duos pisciculos , plura emprurus , si plura emi potuissent , unde sic monuit discipulos , quot panes habetis ? ite , & videte : Marcii 6. cætera supplevit de sua potentia , & de thesauro divitiarum suarum : ac ne putes liberalitatem liberalitate perire ; plus superest de dono post usum , quàm ante fuisset : quinque enim fuerant panes , & duodecim cophini super sunt : ac sicut sol postquam radios ex se emisit , tantumdem superest lucis , ac nunquã minuitur : sicut mare undas eructat , & ex se & fontes effundit & flumina , nec unquam minuitur aut decrescit : ita nec divina illa liberalitas minui aliquando potest , nedum deficere . Ex dictis ,

Collige 1. quàm te Deus ratione gubernet : Tu enim quisquis tandem sis , patres Regni ipsius , & illi cum Davide Psal. 44. canere potes . *Exaltabote Deus meus Rex , & benedicã nomini tuo , in saculũ , & in saculum saculũ* : Etenim ut ait Augustinus sic unum quasi omnes , sic omnes quasi unum : hoc est in rem præsentem , nihil tuã causa minus , quàm omnium : ut intelligas quàm securitate vivere possis , & quàm verè & justè dicere cum Davide Psalm. 22. *Dominus regit me , & nihil mihi deerit* : in corporalibus , & spiritualibus : *In iocopascua , ibi me collocavit : Super aquam refectiois educavit me : animam meam convertit* : nempe errantem , & eam deducit : ac reducit : *Deducit me super semitas justitiae propter nomen suum . Nam & si ambulavero in medio umbrae mortis , non timebo mala quoniam tu mecum es* : Loquitur de insidiis lupoꝝ , & latronum : *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt* . Id est , si fatigatus sim , me ipse sustinet : *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me* . Id est , adversitatibus quæ mihi obijciuntur , opponit varias consolationes : quas pergit explicare : *Impinguasti in oleo*

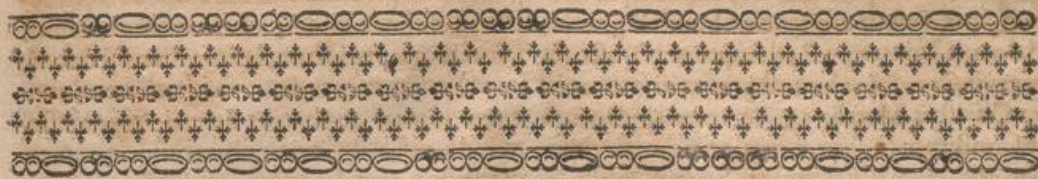
in oleo caput meum, & calix meus inebrians quam preclarus est; ac ne putes defuturam horum bonorum perseverantiam, subdit: *Et misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vite mee: & ut inhabitem in domo Domini, in longitudinem dierum*: Jam vide quid timere ac diffidere debeas sub tam potenti, & clemente regimine.

Collige 2. Incredibilem mortalium ingratitude, qui tot beneficiis à Deo provocati legitimum suum Regem non agnoscunt: neq; ipsi obediunt: *Pl. 102. Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus: qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas: qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia, & miserationibus: Qui replet in bonis desiderium tuum, renovabitur ut aquila juvenus tua.*

Collige 3. Hinc existere summam Eleemosynæ dignitatem, quâ fit ut quilibet pauperi Rex fiat: Etenim beneficio homo homini DEVS: Et quidem apud veteres Divinitas illis hominibus tributa est qui ceteros adjuverunt, aut opem tulerunt, aut beneficio affecerunt: Ita Tripolemus, Ceres, Bacchus, & alii, quod fruges, & vites hominibus ostendissent: Tu idem potes, cum præsertim te utatur Deus ut pauperi subvenias: Adde quod negari non potest, exiguâ eleemosynâ regnum comparari: Audi enim quid dicatur, *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi, esurivi enim, & dedistis mihi manducare: Quantum illud est, ut des panem & regnum accipias? quantum illud, ut quod tam multi fuso sanguine, innumeri multis laboribus sibi comparant, hoc idem tibi emas eleemosynâ exiguâ, etiam calice aquæ frigidæ, si nihil aliud habeas? Ac vide*

virtutem eleemosynæ quæ non modò nihil diminuit bonorum, sed auget, ita ut plus tibi supersit postquam dedisti, quàm haberes, antequam dares. Vidisti exemplum in hodierno miraculo: audi quid dicat Apostolus 2. Cor. c. 9. *Qui parco seminat, parco & metet*: hoc ad litteram verum est, & in sensu morali quoad Eleemosynam: & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet: Hebraismus est, & idem est quod largè, & copiosè, unde alii vertunt in magnificentiâ: *Vnusquisque prout destinavit in corde suo*, id est, ut quisq; vult: Ambrosius: secundum præceptum cordis sui: *non ex tristitiâ, aut ex necessitate*, id est, non ægrè, aut ex imperio alterius, aut ne videatur aliquis minus facere quàm alii: *hilaris enim datorum diligit Deus*, id est, voluntarium. *Potens est enim Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum*: Hic pollicetur Apostolus, futurum, ut Deus qui omnia potest eleemosynam ita refundat in dantem, ut cum habeat quod ipsi sufficiet ad necessitatem, semper abundet, ut omnia charitatis officia exequi posset: Id confirmat testimonio Davidis, *Dispersit dedit pauperibus justitia ejus manet in saculum sæculi*: licet enim videatur quod sparsum est in pauperes periisse, fructus tamen justitiæ seu Eleemosynæ non perit, mercedem enim reddit Deus: *Qui autem administrat semen seminanti, & panem ad manducandum prestabit, & multiplicabit semen vestrum, & auget incrementa frugum justitiæ vestræ*: Nam quod facit in temporalibus, faciet etiam in spiritualibus, *ut in omnibus abundetis*: quam abundantiam, cumulat gloria, ad quam nos perducatur Christus.

Amen.

DOMINICA QUARTA
 IN QVADRAGESIMA.
 CONCIO SECUNDA.

Cur Christus fugerit cū eum Regem facere Iudæi
 voluerunt.

*Iesus ergo cū cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum,
 & facerent eum Regem, fugit in montem ipse solus.*

Joannis 6.

AD MODVM frequens & usitatum est in sacra Scripturâ, ut in luculentis magnificisq; conviviis quæ proponit, delignantur complures qui ad ea convocent atq; invitent universos: Ita Proverb. 9. ubi Sapientia proposuit mensam suam. *Misit ancillas suas ut vocarent ad arcem, & ad moenia civitatis: Si quis est parvulus veniat ad me: & insipientibus locuta est, venite comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis.* Similiter apud S. Matth. c. 22. postquam dictum est: *Simile factum est regnum cœlorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo: Additur: Et misit servos suos vocare invitatos ad nuptias:* Atq; ut significetur, omnes vocari, dicitur consequenter: *Iterum misit alios servos dicens, Dicite invitatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei, & aha occisa sunt, & omnia parata, venite ad nup-*

Tom. II.

rias. Idem munus hodie mihi commissum est, ut vos ad Christi convivium invitem, ad quod licet venerit magna hominum multitudo, & pro tantâ multitudine quinq; tantum sint panes hordeacei, & duo pisces, quia tamen Christus sic jubet facite homines discumbere, vos etiam ad hoc admirandum conviviū invito, præsertim quia post saturata quinque hominum millia, tantum superfuit ex panibus, ut ex collectis fragmentis duodecim cophini repleti sint, qui satis esse possunt ad innumeros mortales pascendos: corporaliter quidem, si Deus vellet: sed spiritualiter post tot sæcula totâ Ecclesiam, & nos quoque, si modò animis, uti oportet, adesse velimus: atque ut id fiat utiliter opem à cœlo accersamus: hanc nobis B. Virgo deposcet. AVE MARIA.

Bbb

QVOD

378
QUOD Scriptura sancta, ac præcipue novum Testamentum altæ sit intelligentiæ, id docuit Isaias: cum Redemptorem nostrum vocavit *Baruch*, hoc est: profundi sermonis; Ita Christus Matth. 13. se vocat thesaurum absconditum in agro, quem antequam reperias diu scrutari oporteat: Eodem sensu S. Gregorius divinam Scripturam appellat fluvium in quo agnus ambulare, & Elephas nare possit; primum ob literæ simplicitatem; alterum ob intelligentiæ profunditatem: Atque ut cætera omittam, id ex hodierno Evangelio discere possumus, quod cum in speciem nihil continere videatur præter simplicem miraculi narrationem, si tamen rectè intelligatur præclarissimam de Christo doctrinam continet; atque ut quæ sunt præcipua attingam; Tria potissimum, quæ magnam in se habent admirabilitatem.

Primum est panum multiplicatio facta in CHRISTI manibus, & Apostolorum, ait Ambros. & manducantium, ait S. Hilar. eò usque ut ex quinque panibus saturata sint hominum quinque millia. exceptis parvulis & mulieribus, quorum fortasse numerus non erat minor. In quo expendendo miraculo, licet mortales plus immorari soléant, minimum tamen videtur intelligentibus, quia idem quotidie fit in naturâ, in feminum, & segetum multiplicatione: sed ut advertit S. Augustinus Tract. 24. in Joan. Licet majus miraculum sit quod quotidie tot hominum milliones, & animalia nutriantur DEO cibum subministrante; hæc tamen quotidiana miracula assiduitate viluerunt: Unde subdit. Majus miraculum est gubernatio mundi totius, quam saturatio quinque millium hominum de quinque panibus; & tamen hoc nemo miratur; illud mirantur homines, non quia majus est, sed quia rarum est.

1. Quod habet admirabilitatem ut dixi superiori concione illud est, quod cum Judæi

in Christo plurima vidissent miracula, eorum illuminationem, claudorum erectionem, sanitatem leproforum, Dæmonum ejectionem, immò etiam mortuorum suscitationem, nunquam tamen cogitarint de eo in regem assumendo, nisi hujus miraculi occasione, cum tamen alia miracula isto majora fuisset, aut non saltem minora videantur.

Verùm hunc populi sensum non admodum mirabilem nobis videri debere ostendit, tum quod ita facti sint populi ut eos nihil plus afficiat quam venter; tum quod ut uberius dixi; sic passim homines etiam sapientes judicarunt, præcipuum imperii finem esse, populum pascere, & eum aptissimum imperio, qui sic populum pascere possit. Verùm quoniam de utroque actum est, superest ut de tertio agamus.

3. Itaque quod in nostro Evangelio continetur est fuga CHRISTI Domini: *Cum enim Iesus cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit in montem ipse solus*, quod quanquam mirabile alicui videri possit, quoniam de facto Rex erat, & naturâ & institutione Divinâ, secundum illud Psalm. 2. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum eius*: Unde Joann. 18. roganti Pilato Num esset Rex? *Ergo Rex es tu?* respondit ei, *Tu dicis, quia Rex ego*, immò subdidit se ad hoc esse natum, ut hanc veritatem testaretur: *Ego ad hoc natus sum, & ad hoc veni in hunc mundum, ut testimonium perhibeam veritati*; & omnium Scripturarum una vox fuit, ipsum fuisse Christum seu Regem in lege promissum: Ex quo constar non futuram in ipso injustam regni usurpationem: licet inquam hæc ita essent, maluit tamen illud populi studiū, maturâ suâ fugâ prævertere: sanè justissimas ob causas: & eas quidem fortasse vobis parum notas: sed age illas aperiamus: saltem ex multis hæc paucas subijcio.

Prima fugæ Jesu Chruisti causa extitit, ut nos doceret, fugam omnem non esse probrosam, generosâque animo indignam, quæ admodum in bello nonnunquam receptus laudabiliores sunt, quàm futurâ pugna: quod quidem induxit S. Ambrosium ut diceret libro de Fuga sæculi capite 4. non erubescamus fugere; gloriosa enim hæc fuga est, à facie peccati: ad cuius rei probationem hæc subiicit exempla: Sic fugit Jacob, Matre suadente: sic fugit Moyses à facie Regis Pharaonis, ne eum aula Regia coinquinaret, aut irretiret potentia: sic fugit David à facie regis Saül, & à facie Absalon; denique fugiens agebat incrementa pietatis, qui & insidiatori pepercit & parricidæ salutem rogavit. Hæc ille. Vera huiusce ratio est, quia duo sunt peccatorum genera: Nos alia pellicunt blanditijs & illecebris; alia vi ac violentiâ pertrahunt: Melior faciliorque ratio vincendi priora, sit effugatio; Superantur altera resistendo, & adversus ea certando: at peccatorum omnium quæ fugâ vincuntur, duo præcipua sunt, ambitio & luxuria: Quod ad primum attinet: Angelus præcepit magno Arsenio, ut ex aula recederet, fugereturque de sæculo: Fuge Arseni, Arseni fuge: Ita Moyses ut ait Apostolus Hebr. 11. *Fide reliquit Ægyptum non veritus animositate Regis*, quod & mox dicebat Ambrosius: Et hoc quotidie videmus evenire spiritualibus etiam hominibus: Quotusquisque enim est qui in aula suam conservet innocentiam? Scilicet aula splendor oculorum aciem perstringit, & quæ, cum abesses damnare consueveras, in ipso usu eadem tibi placere incipiunt, & ab accusatore transis in defensorem. Itaque illo sensu & proposito Christus aufugit, non quod ipse fugâ egeret, sed ut nobis fugiendi exemplum daret. Sed super omnia, fugienda sunt vitia carnis? secundum illud Apostoli 1. Corinth, 6. *Fugite fornicationem*:

Nam cum in ceteris vitijs, ut ait S. Thomas, quanto magis quis considerat particularia, eò minus invenit unde deleatur, magis verò quod abhorreat: In hoc autem vitio, particularium consideratio, & cogitatio vehementius afficit, atque incendit, nam ex imaginatione facillimè commovetur caro ad opus, quod maximè secundum carnem est: huc igitur hostem, qui valet vincere, fugiat, id est, ipsas etiam primas, & solas huius generis cogitationes, atque phantasmata, penitus ab animo repellat, & minimas occasiones sedulo vitet. Cujus illustre habemus exemplum in Patriarcha, Ioseph, qui uti dicitur Genes. 39. Cum ab heræ de stupro sollicitaretur, cum ipsa tantum verbis ageret, sibi ipse egit verbis, ut crimen dehortaretur. *Ecce Dominus meus, omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo sua, nec quidquam est quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es. Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Deum meum?* Sed postquam apprehensâ laciniâ vestimenti ejus, eum sollicitavit ad facinus: *Relicto in manu ejus pallio suo fugit & egressus est foras.* In quam rem sic Philosphatur Ambrosius libro de Ioseph: Non pluris fecit vestimenta corporis, quàm animi castimoniam: Reliquit tanquam non sua, quæ adultera suis manibus detinebat: & aliena judicavit, quæ tactu impudico poterant comprehendit: Magnus quippe vir, qui venditus, servile tamè nescivit ingenium: ad amatum non redavit; rogatus non acquievit, comprehensus aufugit, qui cum uxore Domini conveniretur, teneri veste potuit, animo non potuit: ac ne ipsa quidem verba, diu passus est: contagium enim judicavit, si diutiùs moraretur, ne per manus adulteræ, libidinis incitativa traherent: itaque vestem exuit, crimen excussit, & relicto quibus tenebatur exuvijs, spoliatus quidem, sed non nudus aufugit, qui erat rector indumento

mento pudoris: non est enim nudus, nisi quæ culpa nudaverit. Sed satis. Quod si hæc verissima sunt, quid te putas castum futurum inter tot occasiones, & libidinum incentiva? Putas, te innoxium victurum inter delicias, inter cœtus virorum, & mulierum? fuge Arleni, fuge sæculum, nec te vanâ fortitudinis specie delude. Ita periit David, ita periit Salomon, ita periit Samson. Disce exemplo Christi fugere. Gloriosa enim hæc fuga est fugere à facie peccati.

Secunda causa fugæ Filii Dei fuit ut declararet nobis, se fuisse Regem, meliore titulo quam favore & benevolentia populi beneficio devincti; atque ut non videretur debere sceptrum suum & coronam plebi, frustulo panis allecæ; cum naturaliter suæque ex stirpe Rex esset, neque alieno arbitrio, factus quasi tributarius ipsorum beneficentia, gratiaque debitor. Quæ de conditione Regis in Christo, dicere nunc plura supersedeo, cum de eadem illare sim alio in loco dicturus.

Tertia fugæ Christi causa fuit, ad significandum nobis, nunquam fidendum esse populorum gratia ac studio, commotaque plebis æstui. Et quidem ejus exitum attende; iidem ipsi qui statuerant illum abripere, ut ad Regiam dignitatē eveherent, altero post die recusarunt in eum credere, & postquam oculis suis vidissent pleraque miracula quæ fecerat, in seque ipsis postremum istud experti fuissent, novum signum, aliudque miraculum ab illo experiverant, quasi priora non sufficerent. Quonam porro abiit ingens ille æstus animi, quod vehemens studium grataque diei hesternæ memoria evasit? Sed aliquid amplius vide: Certè iidem homines post visum miraculum suscitationis Lazari, cum eum magno triumpho duxissent Hierosolymam, cum faustis acclamationibus *Hoanna Filio David*, paucis post diebus eundem ad mortem postularunt *Tolle, tolle, Crucifige. Nolumus hunc regnare su-*

per nos: Non habemus alium Regem, nisi Casarem. Equidem nullum fretum, nullum mare Adriaticum, nullus Euripus, plures habeat mutationes, quam habeat mundus, quam habeat vulgus: Vide miserabiles exitus summorum Regum, Romulus à suis discerpitur: Caesar in Senatu ab iis quos maximis beneficiis devinxerat, transfoditur: Tullius Hostilius à privigno interimitur, & à filia Tullia conculcatur: plurimi Imperatores Occidentis & Orientis à suis militibus & à Prætorianis occiduntur: An putas te unum excipiendum? Tibi uni mundus exister fidelis? tu solus eris securus? Certè hoc Christi monitum Matth. 10. ad omnes pertinet: *Cavete autem ab hominibus: & illud aliud, ibid. Nolite arbutari quia pacem veni mittere in terram: non veni pacem mittere sed gladium: veni enim separare hominem adversus Matrem suam, & Nurum adversus socrum suum: & inimici hominis domestici ejus.* Vide quali Domino servias, hoc est mundo, hoc est populis, hoc est aula, hoc est principibus, & in universum hominibus. Quid non facis ut placeas, ut habeas approbatores, & laudatores? Quam securius, & quam generosius egit Apostolus uti scribit. Cor. 4. *Mihi autem pro minimo est ut à vobis judicetur aut ab humano die, sed neque me ipsum judico: Quod si neque tibi fidere vales, quomodo id poteris alijs? Ab alijs pete exemplum, neque persuadeas qui alijs fuerunt infidi, tibi uni fideles esse futuros. Tui apud te reputa, dum aliam fugæ Christi Domini causam in-*

4. Igitur causa fugæ Christi Domini hæc fuit, ut ostenderet mundanos honores non modo esse contemnendos, sed etiam omniratione esse fugiendos. 1. Quia vani sunt: 2. Quia periculosi: 3. Quia violenti. 4. Quia seditionis: quæ si vera sunt respectu omnium honorum mundanorum, multo magis respectu Regiæ Dignitatis: nam quod omnibus honoribus

mundanis convenit, certè supremo potissimum convenit.

Dixi 1. Honores mundanos vanos esse: quia nihil habent solidi, sed inania sunt nomina, & pura somnia. Hoc significavit Iſaias cum cap. 4. sibi dictum scribit. *Clama: & dixi: quid clamabo? omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus, quasi flos agri, exsiccatum est fœnum, & cecidit flos:* Id exponens Gregor. 17. Moral. Iniquorum quippe potentia fœni floribus comparatur, quia nimirum carnis gloria, dum nitet, cadit; dum apud se extollitur, repentino intercepta sine terminatur. Vnde ad filios suos sic loquitur Matthias 1. Machab. cap. 2. *Et à verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus, sicut vermis est: hodie extollitur, & cras non invenietur, quia conversus est in terram suam, & cogitatio ejus perit.* Hinc factum ut Sapiens cap. 6. Sapientiæ, per omnes vitæ hujus partes discurrerit, ut hanc rerum vanitatem describeret. *Quoniam spes impij, tanquam lanugo qua à vento tollitur: Lanugo est levis admodum pulvis qui ludibrium ventorum est, aut exiles flocculi qui super arborum frondes apparent: tanquam spuma gracilis qua à procella dispergitur: quod maximè fragile est supra aquas, spuma est, quam agitatio minima dissipat ac delet; & tanquam fumus qui à vento diffusus est: fumus qui ab igne prodit, & ventus qui in aère creatur, simul se commiscet, pariterque transeunt, nec quidquam nobis relinquunt nisi vanitatis rerum humanarum imaginem cujus homines ipsi veram nobis speciem præbent: Et tanquam memoria hospitis unius diei prætereuntis: quoniam nihil contulit, sed aufugit tanquam veredarius cursor qui præterierit, & cujus sola nobis recordatio manet.* Quæ verba Sapiens expendens S. Damianus libr. Epistola 17. Qui tot momentanea rerum exempla congeſſit, non tam vile quid esse, omnem mundanam gloriam,

quàm nihil esse significavit; unde passim authores ut id exprimant undique colligunt symbola vanitatis, & rerum, ludicrarum, ut earum vanitatem nobis describant. Sed nemo de cave rius judicare potest quàm ij qui illa potiti sunt in vita sua, & ejus experientiam habuere; Audi, quomodo loquuntur Sapientiæ, cap. 5. *Quid nobis profuit superbia, aut divitiarum jactantia quid contulit nobis: vide quid prodesse poterit. Transierunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuncius percurrrens, & tanquam navis qua pertransit fluctuantem aquam: &c. aut tanquam avis qua transvolat in aère, &c. aut tanquam sagitta emissa in locum destinatum: &c. si & nos nati, continuo desuimus esse,* quibus verbis, nihil significantius dici potest ad exprimendam rerum omnium vanitatem: unde pulchrum Samuëlis monitum 3. Reg. capit. 12. *Nolite declinare post vana, quæ non proderunt vobis, neque eruent vos, quia vana sunt.* Gregor. in eum luctum. Quidquid enim hoc sæculo lætum delectabile, sublimè, aut prosperum cernitur, vanum profectò est, quia difficilè habetur, & citò amittitur. Et hoc pertinet ad DEI providentiam, ut omnia mundana talia essent, ne qui ea possiderent superbirent: aut qui amitterent, desperarent: ne ut ait Naz. Ora. 7. vel adversitas solatio, vel prosperitas franco careat. Hinc rectè monet David Psalm. 38. *Ne timueris cum dives factus fuerit homo: quod exponens Augustinus: Noli expavescere divitias & gloriam sæculi, quoniam caduca ista sunt, & citius abeunt, quàm veniunt: somnium est iste thesaurus: evigilas, & recessit. Hinc puto factum ut Scripturis non nisi ferè in somniis representati sint honores futuri, & hominum exaltationes: Ita Josephus vidit in somniis futuram suam in Ægypto exaltationem: *videte somnium meum: Ita Pharaon vidit in somniis septem annos prosperitatis:**

In somnio ostensa Regina Esther exaltatio, & victoria Gedeonis: In somnio promissa Salomoni Sapientia, divitiæ, gloria: In somnio ostensa Josepho restitutio Pincernæ Pharaonis: ostensa omnes Monarchiæ Regi Nabuchodonosor: Danieli victoria, & successus Regum innumerorum, & multa similia, quæ tantum in somniis ostensa sunt: Quia ut ait Ambrosius lib. de Joseph. cap. 6. omnis potentia sæculi somnium est, non veritas. Itaque Tertullianus in Apologet. omnia, imaginaria in sæculo, & nihil veri: bene itaque dixit Augustinus somnium est iste thesaurus, evigilas, & recessit: Sed nihil dici potest expressius, quàm quod Deus præcipua mundi imperia ostendit Nabuchodonosori non tantum in somniis, sed etiã sub figurâ Idoli, quo nihil vanius dici potest: Nam ut ait Apostolus, 1. ad Cor. 8. *Nihil est idolorum in mundo*, quod apud Isaiam vocatur mendacium, & certè ajunt maximum, quia maximam veritatem negat omnium: Verum igitur est quod dixi summam esse in honoribus mundanis vanitatem.

Dixi 2. Honores mundanos esse periculosos, de quibus in universum dici potest quod dixit Augustinus de favore Principum; Per magna pericula ad majus periculum pervenitur. Certè ad omnes via lubrica est, unde in viâ quâ ad illos itur, plurimi cadunt, & cum ad illos perveneris, gressus, & status est in ancipiti: itaque eò pervenisse, nec felicitas est, neque securitas. Quod non sit felicitas, patet ex eorum qui pervenerunt testimonio. Cum Regi Antigono anus quædam de adepto regno gratularetur: Si scires, inquit, ô Mater, quàm multorum malorum sit hic pannus, ostendebat autem Diadema, eum in stercore jacentem non tollerens: Apud Vopiscum, cum amici Saturninum ad Imperium vellent extollere, sic eos allocutus est: Nescitis amici, quid malum sit imperare: nam & gladii, & tela nostris cervicibus impendent, im-

minent hastæ, undique spicula; Ipsi custodes timentur: ipsi comites formidantur: non cibus pro voluptate: non iter pro auctoritate: non bella, pro judicio: non arma pro studio: Nam quod Imperatorem me cupitis in mortis necessitatem me trahitis: sed habeo solatium hoc mortis, quod solus perire non potero. Hæc ille. Sed quàm illud miserum, omnes tibi esse suspectos. Salustius in Jugurtha: Ingenia Regum, prona ad formidinem: Item quàm miserum ut omnes verearis: ut enim ille ajebat, Necesse est illum omnes timere, quem omnes timent. Quàm miserum ut cogaris esse in omnium odio. Seneca in Thebaide, Regnare non vult, esse qui invisus timet. Simul ista mundi conditor posuit Deus, odium atque regnum. Unde cum alter alteri pœnas oraret, responsum est illi: Pœnas & quidem solvet graves, regnabit, Deniq; quis non credat, cum eo pervenerit, le magnam pacem esse consecutum: sed contrario planè eventu: Verè enim dixit Salustius, Maximo Imperio, maximam curam inesse. Vide quid dicat Seneca in Cons. ad Polyb. Omnium somnos illius vigilantia defendit: omnia otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio. Jam quod nulla etiam sit securitas, hinc patet, quod non diu honores possidentur, sed brevi caditur: unde Seneca in Thyeste. Quem dies vidit veniens superbum, hunc dies vidit fugiens jacentem. Et Agamemnon in Troade sic fatur: Magna momento obrui vincendo didici. Quod ille vincendo didicerat, innumeris pereundo didicerunt.

Dixi 3. Violentos esse, nimis frequente experiètiã in omnia tempora, & in omnia regna. Certè passim videbis aditus & exitus Regiarum humano sanguine resperfos esse. Unus Abimelech Gedeonis spurius filius ludicum 9. ut ad regnum perveniret 70. fratres legitimos super unum lapidem, quasi super
idem

idem altare ut hostias peremit; innumera sunt hujus rei exempla; unde illius vox: Si jus violandum imperij gratia violandum est; aliis in rebus pietatem colas. Et apud Senecam sic loquitur Polinices in Thebaïde: Pro regno velim patriam, penates, conjugem flammis dare. Imperia pretio quolibet constant bene. Ita Absalon ut Patris loco regnaret, quæ scelerata non commisit?

Dixi 4. Seditiosose esse: hinc illa vox in nostro Evangelio. *Cum cognovisset quia venturi essent ut raperent eum, & facerent eum Regem*: quæ vox seditionem importat. Bene itaque Christus Dominus fugit, ut nos doceret honores mundanos omni modo fugiendos esse, contra quàm facere solent plerique mortales qui omnibus modis illos insequuntur, nulla habita ratione conscientia, Iustitia, Fidelitatis, fœderis, amicitia, legum, & juris humani, atque divini, præsertim si de honore supremo agatur. Sed exemplo Christi Domini, quàm multi fugere didicerunt! Itaque solitudinem multitudini prætulit, & Urbibus, aspera montium, Fugit autem ad orationem, quia nemo in oratione discet eas dignitates acceptare: Vide varia in plurimis exempla in Ambrosio, Gregorio Nazianzeno, Iudicaële, & Iudoco Armorica Principibus, & in aliis innumeris qui dignitates recusarunt, aut fugerunt, aut reliquerunt.

Verùm suprâ omnes illius fugæ causas, hanc esse verissimam arbitror. Nempe quòd Salvator nobis demonstrare voluit, aspirare se ad aliam Regiæ dignitatis speciem, alio nutrimenti genere, alimentoque pretiosiori quod hominibus præparabat. Ut hoc melius intelligatur.

Nota 1. antequam Filius Dei sermonem exorsus fuisset de divina Eucharistia, quia res

erat valdè extraordinaria & fidem omnem superans, præparasse illum animos miraculo multiplicationis panum. Hoc significavit Ioan. 6. Quando dixit iis qui post hodiernum miraculum, postridie eum quærebant. *Amen: amen d'co vobis: quæritis me, non quia vidistis signa, id est miracula, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis. Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis.* In quibus verbis, illud miraculum in panibus, & piscibus editum, ad corpus alendum, & explendam famem, comparat cum alio majore, multoque magis stupendo miraculo, quod promittit, dandi cibum qui non perit, ut est cibus terrenus sed qui permanet in vitam æternam; hic est cibus, de quo dixit postea: *Accipite, & manducate, hoc est enim corpus meum*: quem cibus in hoc Ioannis loco, se daturum promittit, inquit; *quem Filius hominis dabit vobis*: Probat enim se posse facere quod promittit, eo quod sit Deus, utpote Dei Filius: Id enim significat, quod subjungit: *Hunc enim Pater signavit Deus*: quem locum interpretatus S. Hilarius & de Trinit. Signavit enim per Sacramentum nativitatis, ejusdem naturæ unitatem: hæc est enim, inquit, natura sigillorum, ut omnem in se impressæ speciei exprimant formam: & in hoc sensu dixit Paulus ad Philippenf. 2. *Qui cum in formâ Dei esset*: Et Hebr. 1. *Qui cum sit splendor gloria & figura substantia ejus.* Ergo quia miraculum, & illò quidem quod in panum multiplicatione edidit, maius, promittebat, necesse erat de sua omnipotentia admonere, ne dubitarent, quibus promittebat: Fuit ergo prius illud miraculum, posterioris præludium, atque præparatio, ut scilicet maius aliquid sperarent, quod dignum esset non tantum Propheta, sed Filio Dei.

Nota 2. Si unquam se Iesus Christus pro Rege gessit, Regiamque dignitatem suam

exhibuit, fecisse id in institutione divinæ Eucharistiæ. Quam obrem, propriè loquendo, in eo Sacramento Regis munus exercet.

1. Quoniam illud instituens sensum Regium mentemque suscepit. Audienim quid dicat Sanctus Joannes capit. 13. *Sciens Jesus, quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exiit, & ad Deum vadit*: Vide quo sensu Sacramentum instituerit: quod nimirum omnia posset, sicut Pater; & quod ei à Patre omnia essent commissa, nam manus potestatem designat; item sciens se esse Filium Dei naturalem, ad quem esset rediturus, & ad ejus dexteram sessurus; denique sciens se brevi homines relicturum; itaque hoc tempus sibi solum esse reliquum, quo solent homines illud ostendere quod maximè sentiunt; opus fecit dignum suâ omnipotentia, suâ celsitudine suòque amore extremo: secundum illud, *cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos*: Itaque fecit suorum operum consumationem, & sic affectus hoc Sacramentum instituit.

2. In eo, quod illud susceptum Regio sensu, executus est magnificentia planè Regia, superans in divino eo convivio, sumptus & magnificentiam Regum omnium terrenorum. Quid hinc memorem convivium Regis Assuèri de quo cap. 1. Esther. *Tertio igitur anno Imperij sui fecit grande convivium, &c. ut ostenderet divitias gloriæ regni sui, &c. multo tempore centum videlicet & octoginta diebus*, hoc est sex mensibus. Item epulum Regis Baltharis, de quo Daniel cap. 5. *Fecit grande convivium, optimatibus suis mille*: aut convivium Herodis Antipatris in die suo natalia, ubi pro ultimo ferculo apposuit caput Joannis Baptistæ, multis mundis pretiosius: aut Ptolomæi Regis Egypti, qui non nisi uniones dissolutos, aut avium pretiosarum cerebella apposuit: aut Luculli qui cœnam amicis apposuit 150. millibus aureis æstimatam; aut Regi-

næ Cleopatæ, quæ unico potu ebibenda dedit Antonio 250. millia, aureorum: quæ omnia Christus longo intervallo superavit, nam seipsum Deum in escam reliquit: Zachar. 9.

Quid enim bonum ejus est, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines? Quod si Christus humano epulo vilis est regiam dignitatem meruisse, quantum magis hoc divino id meritus est: Itaque S. Valerianus homil. 16. de bono Martyrij. *Discite ergo, inquit, ex hoc Deum diligere, qui se quotidie cœlesti imperio sanguinis sui effusione commendat*. Certè quàm illud Regium omnes omninò nationes, quotidie tot sæculis pavisse, integro semper convivio? Apud Cassiodor. lib. variar. epist. 9. Theodoricus Rex Italiæ Regalis mensæ ministrum sic extollit: *Dum epulas sollicitâ ordinatione disponis, non solum nostro palatio clarus, sed & gentibus necesse est reddaris eximius, & stupent abundantiam unius mensæ tantas servientium turbas posse satiare, ut judicent consumptare crescere*. Sic ille. Ita ex divina Eucharistiæ abundantia, maxima oritur Christi commentatio Malach. 1. *Abortu Solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus; & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda*. Sanctus Casarius S. Basilii frater, relatus à Francisco Turriano tract. 2. de Eucharistia, cap. 25. rem optimè exprimit: *Credimus verbo Dei propriè & firmè esse divinum Corpus, quod super mensam sanctam consecratur, & inexhaustè participatur: nec enim Sol finem facit præbendi splendorem indigentibus luce; neque mare per suppeditationem salis impertitum, de vastâ magnitudine decedit; neque ignis infinitas lucernas incendens flaccescit, non deficiente qui flammam excitet; neque rursus aër respiratione omnium animantium decrescit. Id significatum in hodierni miraculi sine quando collecti sunt du-*

odecim cophini ex reliquiis panum multiplicatorum: Nam ut ait S. Ambros. lib. 7. in Lucam, fidei census nunquam exinanitur: licet totum dederit, totum habet, quia quod donavit, non amittit.

3. Quia in eo Sacramento optimi Regis officium implet, etenim & pascit populum, & vestit, & defendit, & regit, secundum illud Davidis Ps. 22. *Dominus regit me, & nihil deerit, in loco Pascuae ibi me collocavit: super aquam refectionis educavit me, animam meam convertit, &c. Parasiti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me: impingvastis in oleo caput meum, & calix meus inebrians quam praclarus est!*

4. Quia eo modo inter nos vivit, sicut Imperator in medio populi, aut exercitus sui, illud implens quod dixit Ezech. c. 37. juxta versionem 70. *Percutiam illis fedus, & ponam Sancta mea in medio eorum in sempiternum.* Per Sancta, intelligo carnem Christi vivificam, & sua virtute sanctificantem. Sic enim Paulus interpretatur Sancta ista Actor. 13. *Quod autem suscitavit eum a mortuis, amplius jam non reversurum in corruptionem, ita dixit: Quia dabo vobis Sancta David fidelia: Ideoque & alias dicit: Non dabis Sanctum tuum, videre corruptionem.* Ita frequenter dicimus in sacrificio Missae, *Sancta tua, intelligentes Corpus & Sanguinem Christi.* Haec igitur Sancta in medio nostrum sunt, quia in Ecclesiis quae sunt in medio nostri, reposita sunt. Itaque subdit, *Et erit tabernaculum meum in eis.* Non igitur tantum in nobis est Christus, secundum illud, *Quonia in habitabo in eis:* sed etiam in medio nostri, ut impleatur illud, *Ponam sancta mea in medio illorum:* unde consuetudo Ecclesiae collocandi Sancta in Tabernaculis: & inde magna fiducia habitamus in Urbibus, & adimus Ecclesias, ubi scimus esse nostrum Sanctificatorem: sicut ait idem Ezechiel ibid. *Et scient gentes, quia ego Deus*

minus sanctificans eos, eo quod Sancta mea in medio eorum sunt. Sicut olim Tabernaculum in deserto, & Area in medio castrorum & populi collocabantur.

5. Id patet ex honore qui ei defertur in Sacramento: Nam licet Deum ubique, & in omni occasione veneremur, nullibi tamen tantus honor defertur externus Deo, quantum in hoc Sacramento, ubi verè se Regem praestat. Vide enim quàm pompa, & qua magnificentia deferatur: Item quàm religiosè tractetur. Vide ejus Basilicas, & templa: Vide vasa aurea, & argentea: Vide ornamenta, tapetia, imagines, statuas: Vide Ministros, & Ministrorum diversos ordines, quo ritu, & quibus ceremoniis delectos, & initiatos: Vide innumeram cereorum multitudinè, & alia plurima quae satis ostendunt, Regi cuidam supremo praestari obsequia. Sed si liceret, intueri Angelos praesentes, quo timore, qua reverentia quo cultu assistant! Qui hoc viderat, teste S. Nilo. B. Chrysostr. *ὄρα* formidabile, atque horrendum; ut scias in hoc Mysterio Christum verè Regem agere.

QVID ex hoc toto discursu superest, nisi ut cum Christo in Eucharistia existente, ita nos habeamus, ut cum Rege solent Aulici: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestra:* Videamus itaque qua ratione se gerant Aulici in Curia coram Rege, qua modestia, qua reverentia, qua ad Regem attentione. Pudeat homines Christianos plus homini mortali deferre quam Deo.

Hic excitandi Auditores, & ad reverentiam Deo in Templis exhibendam, ubi Christus in altaribus jacet, & ad puritatem mentis & corporis in sacra Communione: ut nihil tanto Rege indignum faciant, quin potius imitentur Angelos & in caelo, & in templo: nam utrobique idem Rex adest, & utrobique eodem cultu, & eodem honore dignus est. AMEN.